

Jag har blivit ombedd att i detta kompletterande rättsutlåtande belysa huruvida Stiftelsen Industrifonden är berättigad enligt det förlikningsavtal som träffades den 8 mars 2000 mellan System 3R International AB (International i det följande) och Börje Ramsbro (BR fortsättningsvis). Förlikningsavtalet har skriftligen bekräftats av BR den 19 augusti 2003. Avtalet har åberopats som bestridandegrund i tvisten mellan BR och Stiftelsen Industrifonden (förkortas Industrifonden härafter), se Stockholms tingsrätt, Mål nr T 7855-12 (2012-05-28). I svaromålet likställs Småföretagarfonden med Industrifonden med stöd av det förlikningsavtal som ingicks den 8 mars 2000, se punkten 4.2 Svaromål, Aktbil. 21 (2012-10-15). En huvuduppgift i det följande är att analysera hållbarheten av denna bestridandegrund.

Bakgrunden till tvisten är att Industrifonden under år 1999 avyttrade hela sitt innehav i International. Den nu omstridda aktiepostens andel av försäljningssumman uppgick till 11,5 milj. kronor. När nämnda aktier avyttrades av Industrifonden var BR inte längre aktieägare i Holding. I vad mån det värde aktierna betingade vid försäljningen år 1999 är representativt som underlag för en skadeberäkning i den pågående processen lämnar jag därhän och det saknar också betydelse för den frågeställning jag blivit ombedd att belysa.

BR har i stämningsansökan riktat ett anspråk mot Industrifonden grundat på dess påstått rättsstridiga förvärv av 30 000 aktier i International från System 3R Holding AB (Holding i det följande). BR hävdar att de överlåtelser som påstås ha skett av denna aktiepost inte har ägt rum på ett rättsenligt sätt. En invändning som framförs är att de överlåtelser som skett är ogiltiga. Jag har i mitt förra rättsutlåtande givit en rad skäl för argumentet om ogiltighet. Hur det förhåller sig härmed är inte fastställt genom lagakraftvunnen dom och är således alltjämt tvistigt. Så vitt jag kan bedöma är den anhängiggjorda tvisten vid Stockholms tingsrätt, på det sätt yrkandet av BR är utformat, delvis beroende av ett auktoritativt ställningstaganden i ogiltighetsfrågan, men inte heller denna problematik har omedelbar betydelse för analysen av förlikningsavtalet och dess immunitetsskapande förmåga i skilda led.

En överlåtelse av de omtvistade aktierna skedde med stöd av ett styrelsebeslut i Holding vid ett sammanträde den 28 januari 1994 och angav Småföretagarfonden som en av tre förvärvare. Styrelsens beslut utformades som ett bemyndigade för bolagets VD Håkan Nordquist att avyttra samtliga aktier bolaget vid tidpunkten ägde i International till Företagskapital AB, Småföretagarfonden respektive Håkan Nordquist med familj genom helägt bolag. Hur aktierna skulle fördelas mellan dessa angavs i beslutet. Småföretagarfonden var emellertid upplöst när beslutet fattades och kunde omöjligen agera som part vid den senare inträffade överlåtelsetidpunkten. Företagskapital bekräftar i en skrivelse till Näringsdepartementet, dagtecknad den 30 juni 1994, att Småföretagarfondens "samtliga tillgångar per 1 januari 1994 formellt överförts till Industri- och nyföretagarfonden". Trots detta fördes "Småföretagsfonden", såvitt jag kunnat utläsa tillsammans med Stiftelsen Industri- och nyföretagarfonden, den 25 februari 1994 in som aktieägare till följande aktieposter i Internationals aktiebok:

1. 1 000 A-aktier (aktienr 26 301-27 300)
2. 29 000 B-aktier (aktienr 71 001-100 000)
3. 12 000 B-aktier (aktienr 108 001-120 000)

Köpeskillingen för de 90 000 aktierna i International var sammanlagt tre (3) kronor eller närmare bestämt en (1) krona per delpost. Exakt hur överlåtelsen utformades och vid vilken tidpunkt den fullbordades framgår inte av de handlingar jag fått del av.

För en utomstående väcker det frågor hur den enligt 30 kap. 1 § ABL straffsanktionerade plikten att föra aktiebok låter sig förenas med aktiebokens innehåll. Min främsta tveksamhet sammanhänger med att en aktieägare (Småföretagarfonden) förs in i aktieboken den 25 februari 1994 vilket är nästan två månader efter att Småföretagsfonden upplöstes med stöd av ett riksdagsbeslut. Det förefaller egendomligt att så betydande aktieinnehav kan påföras någon som "inte finns". Aktierna ifråga måste ha emellertid någon ägare för att det inte ska handla om ett av International vid den tiden förbjudet förvärv av egna aktier. Eftersom nästa anteckning i aktieboken skedde först två år senare uppkommer därför djupgående dubier om dessa aktiers reella status. Det skulle dock leda för långt att analysera detta här, men så mycket kan konstateras som att vissa rättshandlingar reser många och bitvis krävande frågor om deras laglighet. Givetvis ska inte dessa reflektioner tolkas som påståenden om något visst sakförhållanden utan ska enbart ses som ett uttryck för behov av klarlägganden. Möjligen finns också helt godtagbara förklaringar.

Industrifonden påstår i sitt svaromål att den immunitet som tillkom Småföretagarfonden enligt det förlikningsavtal som träffades den 8 mars 2000 även ska tillgodoräknas Industrifonden. Om Industrifonden omfattas av immunitet uppkommer frågan vilka anspråk BR enligt förlikningsavtalet från den 8 mars 2000 (Förlikningsavtalet nedan) är förhindrad att rikta mot något av de subjekt som gör anspråk på immunitet enligt detta avtal. Avgörande är härvidlag avtalets fjärde punkt (4 p.).

Första stycket nämnda punkt anger följande:

- BR förklarar sig "inte ha något anspråk av vad slag det vara må mot International, annat bolag i dess koncern eller övriga parter och/eller företrädare i avtal den 3 december 1993".

Parter i 1993 års avtal var Håkan Nordquist, Företagskapital AB och Stiftelsen Småföretagarfonden. Det är bara dessa som omfattas av "ursprunglig" immunitet, jfr. dock nedan om mina tvivelsmål angående partsställningen. Om Industrifonden inträtt i Småföretagarfondens ställe kan Industrifonden åberopa immunitet gentemot anspråk som grundas på rättshandlingar företagna av Småföretagarfonden i den mån de uppfyller övriga rekvisit i Förlikningsavtalet. Eftersom alla Småföretagarfondens tillgångar och skulder formellt överfördes till Industri- och nyföretagarfonden den 1 januari 1994 kan immuniteten inte omfatta tiden därefter eftersom den upplösta fonden då upphört som rättssubjekt och inte längre kunde företa några rättshandlingar. Eftersom Småföretagarfonden är upplöst och det snart har förflutit 20 år sedan dess, torde dessutom sedvanliga preskriptionsbestämmelser medföra att Förlikningsavtalets betydelse för Småföretagarfonden och indirekt Industrifonden på det hela taget är av mindre betydelse idag.

Det finns också anledning att stanna upp inför Förlikningsavtalet och beakta vilka som skrev under avtalet den 8 mars 2000. Advokaten Hans Bagner tecknade för International enligt fullmakt och med stöd av annan fullmakt för Håkan Nordquist, Hans Dirtoft och Företagskapital AB. Industrifonden var inte part i 1993 års avtal och Småföretagarfonden hade avvecklats sex år tidigare. Parternas avsikt kan därför knappast ha varit att Förlikningsavtalet skulle omfatta Industrifonden. Detta styrks även av att Hans Bagner hade fullmakt för samtliga motparter till BR i 1993 års avtal. Förlikningsavtalet är såtillvida komplett och eftersom det inte finns andra parter "i livet" än de som namnges i Förlikningsavtalet är det förmodligen så att den nedan utförda diskussionen om berättigande tredjemansavtal är redundant och Industrifonden kan då inte på någon som helst adekvat grund åberopa Förlikningsavtalet som bestridandegrund. Den följande diskussionen får därför läsas i det perspektivet.

Industrifonden kan givetvis inte hävda egen immunitet härledd ur Förlikningsavtalet gentemot anspråk från BR. Industrifonden övertog ingen gynnad partsställning i Förlikningsavtalet i samband med avvecklingen av Småföretagarfonden. Den överlåtelse av aktier i International som styrelsen i Holding beslutade om den 28 januari 1994 omfattas inte av en immunitet med stöd av Förlikningsavtalet, dvs. ett bestridande av skadeståndsskyldighet från Industrifondens sida kan inte grundas på Förlikningsavtalet. Min bedömning förändras inte av det faktum att Småföretagarfonden och inte Industrifonden utpekades som berättigad förvärvare enligt det nämnda styrelsebeslutet – orsaken till detta är för mig alltjämt oklar.

Angående första stycket Förlikningsavtalet kan även följande anmärkas. BR avstår personligen från alla anspråk mot Småföretagarfonden *et concortes* vid tidpunkten för avtalets ingående. Framtida anspråk omfattas givetvis inte. För att immunitet ska kunna göras gällande av Industrifonden i den aktuella tvisten måste anspråket således vara grundat på en rättshandling som har anknytning till något anspråk som omfattas av 4 p. första stycket Förlikningsavtalet. Det aktieförvärv som är föremål för ersättningstalan skedde efter ett styrelsebeslut den 28 januari 1994. Vid den tidpunkten var Småföretagsfonden upplöst och det aktieförvärv som senare gjordes av Industrifonden kan därför av de skäl som anförts ovan inte omfattas av den immunitet Småföretagarfonden eventuellt hade kunnat åberopa med stöd av Förlikningsavtalet.

Sammantaget kan enligt min uppfattning Förlikningsavtalets första stycke inte åberopas som bestridandegrund av Industrifonden.

I 4 p. andra stycket förekommer en annan och mer inskränkt formulering:

- BR förklarar sig "uttryckligen avstå från alla de anspråk han i olika sammanhang framfört eller antytt" mot något immunitetssubjekt.

Andra stycket erinrar om ett berättigande tredjemansavtal genom att även omfatta "övriga parter och/eller företrädare" i avtalet från den 3 december 1993. Avsikten får antas ha varit att en vidare krets skulle få en självständig rätt enligt Förlikningsavtalet. Även i detta sammanhang gäller det att ta ställning till om Industrifonden erhåller samma immunitet som Småföretagarfonden eventuellt skulle haft. Immuniteten omfattar Småföretagarfonden (jfr. dock vad som sägs nedan) och alla anspråk som BR fram till den 8 mars 2000 framfört eller antytt. Men av samma skäl som formulerats ovan kan inte – oberoende av om det är fråga om ett berättigande tredjemansavtal eller inte – Industrifonden åberopa Förlikningsavtalet

som grund för sitt bestridande. Den berättigade parten är Småföretagarfonden och bara sådana rättshandlingar som företagits av den fonden kan prövas mot Förlikningsavtalet.

Till de invändningar som hittills anförts kommer de tvivel som råder om Småföretagarfonden verkligen var part i avtalet från den 3 december 1993. Småföretagarfonden står förvisso jäm-sides med Företagskapital AB på avtalsdokumentet, men det undertecknades inte av någon från Småföretagarfonden. Enligt Småföretagarfondens sista årsredovisning 1993 ingick heller inga Holding-aktier i den portfölj som Industrifonden övertog, vilket tyder på att man inte heller förvärvade några aktier, trots att fonden även förekommer i aktieboken enligt vad som nämndes ovan. Det kan alltså inte sägas vara klarlagt vilken partsställning (om någon) Småföretagarfonden hade i avtalet den 3 december 1993. Hans Dirtofts underskrift är uppenbarligen avsedd att vara gemensam för Företagskapital och Småföretagarfonden, men jag har inte lyckats klarlägga om Hans Dirtoft var befullmäktigad av Småföretagarfonden vid detta tillfälle och hur hans uppdrag i så fall var utformat.

Sammantaget gör sig samma invändningar gällande i förhållande till andra stycket som till första stycket Förlikningsavtalet. Därtill kommer, som sagt, att det med fog kan sägas råda tvivel om partsförhållandena i avtalet av den 3 december 1993. Det kan i vart fall inte uteslutas att Småföretagarfonden inte var självständig part i detta avtal. Min slutsats är obero-ende härav att Industrifonden inte kan åberopa Förlikningsavtalet som bestridandegrund.

Lund den 19 december 2012

Per Samuelsson
Jur. dr. professor i bankrätt

Kullavägen 23
305 70 Haverdal
p.o.s@icloud.com